

**Atzinuma pārbaudes lietā Nr. 2021-01-5F
par personas datu apstrādes tiesiskumu kopsavilkums**

Tiesībsargs saņēma izmeklēšanas iestādes darbinieka iesniegumu, kurā viņš izklāstīja, ka sarakstījies ar pašvaldību kā privātpersona, lai risinātu privātus saimnieciskus jautājumus. Kādu dienu darbinieks saņēmis savas darbavietas – izmeklēšanas iestādes e-pasta paziņojumu, ka jāierodas uz Ētikas komisijas sēdi. Izlasot e-pasta vēstuli tika secināts, ka viņš tiek turēts aizdomās par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Pašvaldība, lūdzot izmeklēšanas iestādi pārbaudīt radušās aizdomas, bija nosūtījusi izmeklēšanas iestādes darbinieka privāto saraksti ar pašvaldību astoņu gadu garumā. Izskatot jautājumu Ētikas komisijas sēdē, kā arī pieprasot informāciju no pašvaldības, izmeklēšanas iestāde nekonstatēja ētikas pamatprincipu pārkāpumus. Darbinieks vērsās pašvaldībā un lūdza sniegt informāciju, uz kāda pamata izmeklēšanas iestādei nosūtītas viņa privātās vēstules. Atbildes vēstulē pašvaldība norādīja, ka nesniegs informāciju, pamatojoties uz Fizisko personu datu apstrādes likuma 27.panta otro daļu. Datu valsts inspekcija, kurā darbinieks vērsās, minēja, ka pašvaldība personas datus apstrādājusi tiesiski, balstoties uz Vispārīgās datu aizsardzības regulas (Regula) 6.panta 1.punkta “e” apakšpunktu. Darbinieks vērsās pie tiesībsarga un lūdza izskatīt iesniegumu, lai novērstu Satversmē noteikto tiesību uz korespondences neaizskaramību pārkāpumu. Tiesībsargs ierosināja pārbaudes lietu par personas datu apstrādes tiesiskumu saskaņā ar Regulas 6.pantu un informēšanu par datu apstrādi saskaņā ar Regulas 15.pantu (datu subjekta piekļuves tiesības).

Konkrētajā pārbaudes lietā netika apšaubīts pašvaldības kā datu pārziņa pienākums sniegt informāciju kompetentajai institūcijai (šajā gadījumā izmeklēšanas iestādei) saskaņā ar normatīvajiem aktiem, ja pastāv tāda nepieciešamība. Tomēr no pašvaldības vēstulēm izmeklēšanas iestādei un tiesībsargam netika gūti pierādījumi, ka, risinot privātus saimnieciskas dabas jautājumus, izmeklēšanas iestādes darbinieks būtu atsaucies uz savu darbavietu un ieņemamo amatu. Tiesībsargs akcentēja, ka pat gadījumā, ja pašvaldība kādā brīdī uzzināja par personas darbavietu un ieņemamo amatu, nav pierādījumu, ka darbinieks to pats uzsvēris.

Tiesībsargs secināja, ka pašvaldība, pamatojot normatīvo bāzi personas datu apstrādei, nav atsaukusies uz Regulu, kā arī likumu “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”. Tādējādi no pašvaldības skaidrojuma tiesībsargam neizrietēja, ka tā konkrētajā situācijā būtu pilnībā izpratusi un rīkojusies uz atbilstoša normatīvā akta pamata.

Tāpat pašvaldībai kā personas datu apstrādes pārzinim bija jāspēj pierādīt leģitīmi datu apstrādes mērķi. Pašvaldība uzsvēra, ka tā cēlusi trauksmi, vērstoties pie attiecīgā darbinieka darba devēja, kura pienākums ir sargāt ierobežotas pieejamības informāciju. Pašvaldība tiesībsargam norādīja, ka tās mērķis bija fakta konstatācija, ka amatpersona centās iegūt sev nepelnīti labvēlīgu lēmumu, akcentējot uz savu ieņemamo amatu. Tā rezultātā pašvaldība, kas pildot savas funkcijas sabiedrības interesēs, ziņojusi izmeklēšanas

iestādei. Šāda pašvaldības atbilde liecināja, ka tai nav bijuši skaidri un tā nav varējusi norādīt uz skaidriem personas datu apstrādes legítimajiem mērķiem.

Apstrādājot konkrētās personas datus, pašvaldība pārkāpusi arī samērīguma principu. Izmeklēšanas iestādes darbinieka sarakste ar pašvaldību, risinot privātus saimnieciskus jautājumus, uzskatāma par privātās dzīves elementu, kuru aizsargā Satversmes 96.pants. Pašvaldība tiesībsargam akcentēja, ka konkrētajā gadījumā sarakste ar pašvaldību netiek raksturota kā korespondences noslēpums. Tiesībsargs norādīja, ka amatpersonas sarakste ar iestādi ārpus sava darba pienākumiem definējama kā privāta sarakste un ka privātpersonas saziņai ar iestādi ir jābūt drošai. “Sarakste starp dienesta personu un iestādi, tostarp informācijas pieprasījumi, kas attiecas uz šo amatpersonu, ir valsts pārvaldes iekšējie jautājumi (...).¹ “Izvērtējot, vai persona vērsusies iestādē kā privātpersona vai amatpersona, būtisks ir iesnieguma mērķis. (...) amatpersonas iesnieguma mērķis ir risināt kādu jautājumu valsts pārvaldes iekšienē. (...) minētais neizslēdz iespēju, ka persona, būdama amatpersona, tomēr vērsas iestādē kā privātpersona. Tā tas ir gadījumos, kad amatpersona rīkojas ārpus valsts pārvaldes, nevis tās iekšienē. (...)”² Nosūtot izmeklēšanas iestādei saraksti ar pašvaldību astoņu gadu garumā, tika pārkāpts arī Regulā ietvertais mērķa atbilstības un minimizēšanas princips.

Būtisks akcents Regulā ir likts tieši uz datu subjekta tiesībām, proti, tiesībām būt informētam par viņa datu apstrādes pamatu, mērķi, apjomu, glabāšanas ilgumu. Pašvaldība atteicās sniegt informāciju par datu apstrādi, balstoties uz Fizisko personu datu apstrādes 27.panta otro daļu, kas paredz, ka atbilstoši Datu regulas 15.pantam datu subjektam sniedzamajā informācijā aizliegts iekļaut norādi par valsts institūcijām, kuras ir kriminālprocesa virzītāji vai operatīvās darbības subjekti, un citām institūcijām, par kurām šādu ziņu izpaušana ir aizliegta ar likumu. Nav apstrīdams Regulā un Fizisko personu datu apstrādes likumā noteiktais par ierobežojumiem datu subjektam saņemt informāciju par viņa datu apstrādi. Tomēr Fizisko personu datu apstrādes likums būtu piemērojams, vērtējot pieprasījuma būtību. Tikai iestādes statuss nebūtu uzskatāms par izšķirošu, jo svarīgāks ir personas datu izsniegšanas pamatojums. Konkrētajā gadījumā uzsverams, ka (kā norādījusi izmeklēšanas iestāde) pret darbinieku nav tikusi izvirzīta apsūdzība, viņš nav bijis dalībnieks izmeklēšanas iestādes lietvedībā tās darbību regulējošo normatīvo aktu izpratnē. Neapšaubāmi, ka piemērojami datu subjekta piekļuves tiesību ierobežojumi, ja pieprasījums saņemts kriminālprocesa vai operatīvās darbības procesa ietvaros, tomēr konkrētajā gadījumā pieprasījums sniegt pierādījumus Pašvaldībai nebija saistīts ar kriminālprocesu vai operatīvo darbību.

¹ Augstākās tiesas 2010.gada 19.janvāra lēmums lietā Nr. SKA-128/2010, 8.punkts.

² Augstākās tiesas 2012.gada 10.februāra lēmums lietā Nr. SKA-280/2012, 7.-10.punkts.